

Στυλιανός Πηχωρίδης (1940-1992)

Ο Στυλιανός Κ. Πηχωρίδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1940. Το 1963 πήρε το δίπλωμα του Μηχανολόγου-Ηλεκτρολόγου Μηχανικού από το Ε.Μ.Π. Μετά τη στρατιωτική του θητεία (1963-1965) ασχολήθηκε κυρίως με τα μαθηματικά. Ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ. άρχισε το 1968 τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο Μαθηματικό Τμήμα του Πανεπιστημίου του Σικάγου. Το 1969 πήρε το Masters of Science και εν συνεχεία εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή υπό την επίβλεψη του Α. Zygmund. Πήρε το διδακτορικό του δίπλωμα (Ph.D.) το 1971. Από το 1972 έως το 1983 εργάσθηκε ως ερευνητής στο Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών «Δημόκριτος». Παράλληλα, από το 1974 έως το 1976 εργάσθηκε ως ερευνητής του CNRS στο Παρίσι, ενώ κατά την περίοδο 1979-81 υπήρξε επισκέπτης καθηγητής στα Πανεπιστήμια PARIS SUD (ORSAY) και UCLA (University of California, Los Angeles). Εν τω μεταξύ είχε ήδη γίνει παγκοσμίως γνωστό το ερευνητικό του έργο, για το οποίο και τιμήθηκε, το 1980, με το διεθνές βραβείο «PRIX SALEM». Το έργο αυτό αναφέρεται σε θέματα Κλασικής Αρμονικής Αναλύσεως.

Tο έτος 1983 εξελέγη καθηγητής του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης. Υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη του, με ενεργό συμμετοχή στην οργάνωσή του και έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του κατά τα κρίσιμα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του. Ιδιαίτερα καθοριστική ήταν η συμβολή του στην οργάνωση του πρωτοποριακού, για τα ελληνικά δεδομένα των ετών εκείνων, προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος. Το 1991 εξελέγη καθηγητής του τότε νεοσύστατου Πανεπιστημίου Κύπρου, στο οποίο όμως παρέμεινε για διάστημα μικρότερο του ενός έτους. Ωστόσο, η συμβολή του και στην οργάνωση του Τμήματος Μαθηματικών και Στατιστικής του Πανεπιστημίου Κύπρου υπήρξε ουσιαστική. Κατόπιν επέστρεψε και πάλι στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι κατά τη χρονική περίοδο 1983-1992 διετέλεσε επισκέπτης-καθηγητής αξιόλογων πανεπιστημίων της αλλοδαπής, όπως αυτών του Σικάγου, CALTECH, CAMBRIDGE, BROWN, καθώς και των ερευνητικών ινστιτούτων MITTAG-LEFFLER και COURANT.

Aπεβίωσε την 18η Ιουνίου του έτους 1992 στη Μαδρίτη, κατά τη διάρκεια διεθνούς συνεδρίου, στο οποίο συμμετείχε. Η αιτία του θανάτου του ήταν «προσβολή στον χώρο του πέμπτου οσφυϊκού σπονδύλου», την οποία υπέστη κατά τη διάρκεια εκδρομής των συνέδρων σε βουνό στα περίχωρα της Μαδρίτης. Προς τιμήν του το Ι.Τ.Ε. (Ιδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας) του Ηρακλείου Κρήτης διαθέτει κάθε χρόνο το απαραίτητο χρηματικό ποσό για τη θέση «Σ. Πηχωρίδη», η οποία προσφέρεται από το Τμήμα Μαθηματικών σε διεθνώς διακεκριμένους επιστήμονες, προκειμένου να δώσουν σειρά διαλέξεων ως επισκέπτες καθηγητές. Επίσης, το Ινστιτούτο Υπολογιστικών

Μαθηματικών του Ι.Τ.Ε. διαθέτει κάθε χρόνο, εις μνήμην του, την «Υποτροφία Πηχωρίδη» σε έναν μεταπτυχιακό φοιτητή ή φοιτήτρια, και το Τμήμα Μαθηματικών απονέμει το «Βραβείο Πηχωρίδη», προερχόμενο από διάφορες δωρεές φίλων και συναδέλφων, σε έναν προπτυχιακό φοιτητή ή μία προπτυχιακή φοιτήτρια. Τέλος, το Τμήμα Μαθηματικών και Στατιστικής του Πανεπιστημίου Κύπρου απονέμει κάθε χρόνο το «Βραβείο Στυλιανού Πηχωρίδη» στον φοιτητή ή στη φοιτήτρια με τον μέγιστο σταθμικό μέσον όρο (Σ.Μ.Ο.) στο πτυχίο Μαθηματικών.

Στέλιος Πηχωρίδης:

Ένας ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ¹

Ήμουν στο σπίτι μου διαβάζοντας μια βιογραφία του Αρχιμήδη· του μεγαλύτερου Μαθηματικού όλων των εποχών. Είχα απορροφηθεί στη φράση –ύμνο στον Ελληνικό Πολιτισμό– με την οποία ένας άλλος μεγάλος σχολίαζε το θάνατό του από το ξίφος του άξεστου στρατιώτη της Ρώμης: «Κανένας Ρωμαίος δεν έχασε ποτέ τη ζωή του επειδή απορροφήθηκε στη λύση ενός μαθηματικού προβλήματος».

Και τότε χτύπησε το τηλέφωνο: Ο Στέλιος –ο Στέλιος Πηχωρίδης– είναι νεκρός. Μένω άφωνος. Οι εικόνες μπερδεύονται. Ρωμαίος στρατιώτης – θάνατος. Αρχιμήδης – Στέλιος Πηχωρίδης. Όχι, δεν «κατασκευάζω» το περιστατικό. Παρακαλώ πιστέψτε με. Έτσι ακριβώς έγινε.

Αλλά κι αν ακόμα το «κατασκευάζα» δεν θα το έκανα –δεν θα είχα διανοηθεί καν την ύβρι ενός τέτοιου παραλληλισμού– για κανέναν άλλο εκτός από τον Στέλιο Πηχωρίδη. Γιατί αυτός ήταν ο πιο γνήσιος, ο πιο αυθεντικός Μαθηματικός που γνώρισα στη ζωή μου. Ο μόνος που θα μπορούσε να τον βρει ο θάνατος απορροφημένο στη λύση ενός μαθηματικού προβλήματος. Γιατί αυτό ακριβώς ήταν ο Στέλιος. Ένας ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ. Και μια μοναδική ανθρώπινη προσωπικότητα. Το γραφείο του στο Πανεπιστήμιο ήταν το μαθηματικό μας «καφενείο». Εκεί καταφεύγαμε όλοι –μαθηματικοί και μη– για τις απορίες μας. Και ο Στέλιος ήταν πάντα εκεί. Με καφέ, τσιγάρο και κρητικό παξιμάδι. Τα αναγκαία. Και ο μαυροπίνακάς του ποτέ ο ίδιος. Πάντα κάτι διαφορετικό να είναι γραμμένο εκεί. Το πρόβλημα του προηγούμενου επισκέπτη του. Πόσες φορές άραγε να σβήστηκε και να ξαναγράφηκε αυτός ο πίνακας στα οκτώ χρόνια που πέρασε ο Στέλιος από

το Πανεπιστήμιο; Κάνω έναν πρόχειρο υπολογισμό. Ίσως και πενήντα χιλιάδες φορές! Αλήθεια, ποιος θα μπορέσει να ξαναμπεί σ' αυτό το γραφείο; Να ξαναγράψει σ' εκείνον τον πίνακα; Και να μην αισθάνεται πάνω του εκείνο το βαθύ σπινθηροβόλο βλέμμα του Στέλιου; Του Στέλιου μας; Γιατί ο Στέλιος μάς ανήκε. Ήταν ο γενικός δάσκαλος. Ο «γέροντάς» μας. Κι ας ήμασταν περίπου συνομήλικοι ή μεγαλύτεροι του. Γιατί ο Στέλιος είχε εκείνο το σπάνιο χάρισμα του μεγάλου δασκάλου. Να δίνεται. Αρκεί να έβλεπε κάποια λάμψη στα μάτια. Ένα γνήσιο ενδιαφέρον. Και τότε ήταν δικός σου. Χωρίς προσποίηση. Χωρίς περισπούδαστο ύφος. Ευάλωτος. Δεν είχε έτοιμες απαντήσεις. Σκεφτόταν «επί τόπου». Χαιρόταν να του θέτεις άγνωστα προβλήματα. Μακριά από τα ασφαλή σύνορα της ειδικότητάς του. Και πάνω απ' όλα απεχθανόταν την «ξύλινη γλώσσα». Την ξύλινη *μαθηματική* γλώσσα. Το καταφύγιο των αδυνάτων. Ήταν ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ. Και δεν χρειαζόταν να είσαι ειδικός για να το καταλάβεις. Το έβλεπες. Από τη φλόγα στα μάτια. Ή όταν κοντοστεκόταν μπροστά στον πίνακα για να σου πει σιωπηλά: Άνοιξε τα μάτια σου φίλε. Άνοιξε το μυαλό σου. Έχεις μπροστά σου μια όμορφη μαθηματική ιδέα. Μια «όμορφη πράσινη πέτρα». Απόλαυσέ την. Δεν θα 'χεις πολλές φορές στη ζωή σου την ευκαιρία να δεις μια τέτοια καθαρή ομορφιά. Κι ούτε θα 'χεις –προσθέτω τώρα εγώ– πολλές φορές την ευκαιρία να δεις έναν πραγματικό Μαθηματικό. Σ' ευχαριστώ Στέλιο που μου έδωσες αυτή την ευκαιρία. Δεν θα σε ξεχάσω ποτέ.

Ηράκλειο 18.6.1992

1 Γράφτηκε από φίλο του Στέλιου Πηχωρίδη και δημοσιεύτηκε στον τοπικό τύπο μαζί με την είδηση του θανάτου του.